Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par Eiropas kredītpunktu sistēmas izstrāde profesionālajai izglītībai un apmācībai (*ECVET*)"

COM(2008) 180 galīgā redakcija – 2008/0070 (COD)

(2009/C 100/25)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 23. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par Eiropas kredītpunktu sistēmas izstrāde profesionālajai izglītībai un apmācībai* (*ECVET*)"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 11. septembrī. Ziņotāja – LE NOUAIL-MARLIÈRE kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 448. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 22. un 23. oktobrī (22. oktobra sēdē) ar 109 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. **Ievads.**

1.1. Šajā priekšlikumā ir ierosināts izveidot kopīgu Eiropas kvalifikāciju sistēmu, lai atvieglotu kvalifikāciju pārnesi un atzīšanu darba ņēmēju mobilitātes sekmēšanai.

1.2. Izglītība un apmācība ir Lisabonas stratēģijas – ES reformu programmas, kurai jārisina zināšanu sabiedrības un ekonomikas problēmas – būtiska sastāvdaļa. Konkrētāk, lai sasniegtu Lisabonas stratēģijas mērķus konkurētspējas, attīstības, nodarbinātības un sociālās kohēzijas jomā, nepieciešams priekšnosacījums ir pilnveidot iedzīvotāju zināšanas, prasmes un kompetences ar izglītības un apmācības starpniecību.

1.3. Lai arī tālākvirzība ir panākta, tomēr nav sasniegti izvirzītie mērķi, jo īpaši tādās jomās kā mūžizglītība un darba ņēmēju mobilitāte, kurās joprojām pastāv neskaitāmi šķēršļi. Minētās nepilnības nepārprotami liecina par nepieciešamību attīstīt sadarbības instrumentus un mehānismus, kas atvieglotu gan iesaistīšanos mūžizglītībā, gan kvalifikāciju pārnesi starp dažādām dalībvalstīm, iestādēm un sistēmām. Kvalifikāciju pārredzamības palielināšana ir obligāts posms, lai īstenotu šādu stratēģiju un pilnveidotu zināšanas, prasmes un kompetences, kas nepieciešamas darba ņēmējiem un iedzīvotājiem, kā arī ikvienai iesaistītajai pusei (piem., izglītības iestādēm).

1.4. Iedzīvotājiem paredzētajai *ECVET* ([1]) sistēmai pārnacionāli būtu jāsekmē mūžizglītības ceļā iegūto zināšanu atzīšana. Minētā sistēma ir balstīta uz Eiropā pastāvošo praksi un sistēmām, un tās pamatā ir šādi elementi:

— kvalifikāciju apraksts mācību vienībās (zināšanas, prasmes un kompetence), ko var pārnest un uzkrāt;

— zināšanu pārneses un uzkrāšanas mehānismu izveide un to atzīšana pārredzamības apstākļos;

— sadarbības iedibināšana starp iestādēm, lai radītu vidi, kas sekmētu zināšanu pārnesi un zināšanu pārnacionālu telpu.

2. **Vispārējas piezīmes.**

2.1. Ietekmes novērtējums parāda, ka *ECVET* sistēma ir instruments, kas sekmē mācību rezultātu pārredzamību, salīdzināšanu, pārnesi un uzkrāšanu starp dažādām sistēmām. Sistēma neparedz kvalifikāciju vēl lielāku klasifikāciju, neierosina ne kvalifikāciju, ne arī izglītības sistēmu saskaņošanu. Sistēma atbalsta un stiprina pašreizējos instrumentus, kas nodrošina mobilitāti (*ECTS* ([2]) un *EQT* ([3])). Šajā ziņā *ECVET* sniedz pievienoto vērtību mobilitātes un mūžizglītības jomā.

2.2. Tomēr nevajadzētu par zemu novērtēt grūtības, kas pastāv saistībā ar minētajiem instrumentiem. *EQF* mērķis ir salīdzināšana pārnacionālā līmenī, tomēr valstu sistēmas jāveido un jāorganizē tā, lai rosinātu pārējo dalībvalstu partneru izpratni un uzticību. Komisijas uzdevums ir noteikt kritērijus, kas nodrošinātu atbilstību, pārredzamību, salīdzināšanu un radītu partneru

([1]) Izvēlētais akronīms jēdzienam "European Credits System for Vocational Education and Training".

([2]) Kredītpunktu pārneses sistēma augstākajā izglītībā.

([3]) Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra mūžizglītībai.

savstarpēju uzticību. *EQF* arī ieviesa, lai izveidotu salīdzināšanu un kvalifikāciju brīvprātīgu pārnesi Eiropas, valsts un nozaru līmenī, tomēr nevajadzētu par zemu novērtēt pašreizējo sistēmu sarežģītību. Tādēļ ir nepieciešams stiprināt instrumentus, kas nodrošinātu vēl lielāku pārredzamību un attiecīgo posmu pārvaldību, lai panāktu diplomu vai izglītību apliecinošu dokumentu ieviešanu 2012. gadā.

2.3. Tāpat arī jāatzīmē, ka *ECVET* sistēma neaizstāj citas Eiropas Savienībā spēkā esošās politikas un jo īpaši Direktīvu 2005/36/EK par migrējošiem darba ņēmējiem. Tomēr no otras puses sistēma nestiprina nepieciešamās saiknes ar pašreizējām Eiropas programmām mazāk attīstītajiem ES reģioniem, ar ko paredz izglītības un apmācību sistēmas reformu īstenošanas pasākumus finansēt ar ESF atbalstu, lai cilvēkus plašāk informētu par zināšanu sabiedrības nozīmību un vajadzībām un jo īpaši izglītības un mūžizglītības nozīmi, kā arī uzlabotu augstvērtīgas izglītības pieejamību.

2.4. *ECVET* sistēmas darbībai, ar kuru ievieš pastāvīgu procesu, nepieciešams pastāvīgs visu iesaistīto pušu ieguldījums, kā arī Eiropas, valsts un nozaru līmenī pielāgoto iniciatīvu sinerģija. Diemžēl sistēma īpaši neparedz panākumu vai inovāciju (labas prakses) novērtēšanu, kas ir dinamiku veicinošs elements iesaistītajām pusēm un iespējamajiem partneriem, lai 2012. gadā ieviestu novērtēšanas sistēmu.

2.5. Lai arī Komiteja atzīmē, ka visos līmeņos īstenotās konsultācijas un skaitliski lielā privātā un publiskā sektora pārstāvju dalība ļāvusi rast kopīgu valodu, kā arī priekšlikumos, paziņojumos, ieteikumos, ietekmes novērtējumos un Komisijas pieprasītajos ziņojumos regulāri lietot konkrētus akronīmus, tomēr ir radies akronīmu sajaukums un pārpratumi, kas nekādi neveicina izvirzītā mērķa īstenošanu. Piemēram, kāds konkrēts saīsinājums, akronīms vai izteiciens vienā valodā var neko neizteikt citā valodā, tam pat var būt negatīva nozīme. Minētais lietojums arī var ierobežot jaunu izglītības struktūru iesaistīšanos, kā arī mazināt attiecīgās mērķauditorijas interesi par īstenotajiem pasākumiem, kuru mērķis ir tieši atvieglot kvalifikāciju pārnesi starp valstu profesionālās izglītības sistēmām, nevis padarīt minētās sistēmas nepārskatāmākas. Komiteja arī uzskata, ka pasākumos, kas paredzēti, lai saskaņotu minētās profesionālās izglītības sistēmas un nodrošinātu to atbilstību mūžizglītībai, jāņem vērā valodu aspekti un Komisijas īstenotie centieni.

2.6. Komisijai būtu jāgādā par to, lai mērķis "nodrošināt ikvienam iespēju iegūt izglītību jebkurā izglītības iestādē jebkurā valstī, kas tādējādi veicinātu studentu mobilitāti visā Eiropas teritorijā, jo īpaši atzīmējot, ka Eiropas Savienībā ir vairāk nekā 30 000 profesionālās izglītības iestāžu (…)" [1] neapdraudētu ne valodas daudzveidību, ne arī valodas apmācības kvalitāti – nosacījumu, ko izvirzījusi Komisija.

3. **Īpašas piezīmes.**

3.1. Ar Komisijas izvēli ierosināt izveidot *ECVET* sistēmu leģislatīvi ar Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikuma starpniecību, pamatojoties uz Līguma 150. pantu, tiek radīta sistēma, kas ļauj īstenot *ECVET* minētos principus, vienlaikus balstoties uz brīvprātīgu pieeju. Šāda rīcība stiprina izveidoto konsultācijas procesu, ļaujot nodrošināt dažādo dalībnieku, tostarp sociālo partneru viedokļu apmaiņu.

3.2. Neraugoties uz to, ka brīvprātīgai pieejai ir zināmi trūkumi, tā ļauj veicināt koordināciju starp Komisiju, sociālajiem partneriem un dalībvalstīm, lai īstenotu mērķi – apzināt turpmākās problēmas un attīstīt inovācijas, kā arī rast piemērotākos risinājumus. Minētais process ļauj apsvērt funkcionālāku un efektīvāku *ECVET* izveidi, kas sniegtu reālu pievienoto vērtību Eiropas iedzīvotājiem un darba ņēmējiem kompetenču atzīšanas jomā, tādējādi sekmējot mūžizglītību un mobilitāti.

3.3. Komisijas apstiprinātais mērķis īstenot novērtēšanu un popularizēt panākumus, lai nodrošinātu *ECVET* sistēmas pastāvīgu attīstību un pārskatīšanu, uzskatāms par sadarbības apliecinājumu. Dokumentā paredzētā ziņojuma izstrādē un īstenošanā vēlams iespējami plaši iesaistīt dažādas iesaistītās puses, īpaši lietotājus vai to pārstāvjus.

3.4. Komisijas vēlmei atbalstīt un sekmēt pārrobežu mobilitāti un mūžizglītības pieejamību profesionālās izglītības un apmācības jomā jāizpaužas kā ieteikumā sniegto principu saliedētam apstiprinājumam attiecībā uz iesaistīto pušu nozīmi un uzdevumiem.

[1] Komisijas paziņojums presei IP/08/558.

— Galalietotāji ir brīvprātīgi studenti, kas vēlas, lai viņu mācību rezultāti tiktu atzīti, un viņu nolūks ir iegūt atzītu kvalifikāciju.

— Kvalifikāciju sistēmai, kas balstīta uz mācību rezultātu atzīšanu, izmantojot kredītvienības, ko veido punkti, jānodrošina objektivitāte un vienlīdzīgas piekļuves tiesības, nevis jārada papildu šķēršļi vai atlases kritēriji.

— Nepieciešama Eiropas līmeņa sadarbība sākotnējās izglītības un apmācības un mūžizglītības jomā, lai radītu pārredzamības un kvalifikācijas atzīšanas priekšnosacījumus.

— Jāizveido tīkli un sadarbība, kas jo īpaši orientēta uz *ECVET* sistēmu, lai attīstītu jaunus instrumentus un metodes attiecībā uz studiju līgumiem un kredītpunktu pārnesi.

— Komisijai jāgādā, lai normas, kas patlaban tiek pieņemtas, nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi ne vien pret studentiem, bet arī izglītības iestādēm. Nesenie pētījumi ([1]) rāda, ka vislielākās iespējas mūžizglītības jomā ir personām, kuras jau ieguvušas augstāko kvalifikāciju. Savukārt personām, kas ieguvušas zemāku kvalifikāciju vai kvalifikāciju nav ieguvušas, mūžizglītības jomā ir vismazākās iespējas. Iemesli ir dažādi, taču kvalifikāciju sistēmā šādi šķēršļi būtu jānovērš, turklāt Komisijai būtu jāgādā, lai tajā attiecībā uz kvalifikācijām tiktu iekļautas arī nelabvēlīgākās sociālās grupas.

— Šajā sakarā daudzas izglītības struktūras (apvienības un organizācijas), kas savu darbību specializējušas minētajās apvienībās un organizācijās un kuras uzkrājušas ilglaicīgu konkrētu pieredzi, vēl nesen atsevišķās dalībvalstīs tika atstumtas no "piedāvājuma" tirgus, jo īsterminā īstenojamie ietaupījumi nereti tika veikti uz maznodrošinātāko sabiedrības grupu rēķina. Šāda prakse būtu jāizvērtē no cilvēciskā un finanšu aspekta, īpaši kultūras, sociālās ekonomikas un sabiedrības izglītības jomā, jo tā bieži ir šķērslis, kas apgrūtina minēto grupu piekļuvi profesionālajai izglītībai.

([1]) "Lisabonas mērķu sasniegšanas gaita izglītības un apmācības jomā, rādītāji un salīdzinošais novērtējums", SEC(2007) 1284. *NIACE* apsekojums par pieaugušo dalību izglītībā "*Counting the cost*", 2008. gada janvāris. *NIACE* ir Apvienotās Karalistes nacionālais pieaugušo tālākās izglītošanas institūts.

3.5. Lai ciešākas sadarbības ceļā panāktu Eiropas kvalifikācijas sistēmas izveidi, tiek izstrādātas kopīgas normas. Īpašas grūtības sagādā tā sauktie neformālie mācību rezultāti. Sasniedzamās normas jāizstrādā un jāizpēta, pamatojoties jo īpaši uz *Cedefop* ziņojumā ierosinātajiem kritērijiem (sk. turpmāko piezīmi) un apspriežoties ar struktūrām, kas guvušas labu un lietderīgu pieredzi (kuru panākumu pamatā nav izslēgšana un atlase, saņemot apstiprināšanai paredzētos izglītību apliecinošus dokumentus).

3.6. Komisijai būtu jāņem vērā savs paziņojums "Rīcības plāns pieaugušo izglītībai" ([2]), kas ļautu iespējami ātri iesaistīt pēc iespējas lielāku skaitu personu, orientējoties uz tiem, kuriem ir vislielākā nepieciešamība, ne vien neaizsargātām un nelabvēlīgām iedzīvotāju grupām, bet gan prioritārām grupām iekļaušanas, ekonomiskās un teritoriālās kohēzijas sociālo un humāno apsvērumu dēļ ([3]).

3.7. Šā ieteikuma 1. un 2. pielikums, kas sagatavoti, pamatojoties uz *Cedefop* ([4]) ieteikumiem, ir nozīmīgi *ECVET* sistēmas sekmīgas izveides elementi, un tie veicina pārredzamību un atbilstību, vienlaikus nosakot attīstības principus visos līmeņos. Minētajiem pielikumiem nepieciešams skaidrojums, atbalsts un vēl lielāka popularizēšana, lai nodrošinātu sistēmas ilglaicību un ilgtspējību.

3.8. Izveidojot kopīgu uzskaiti un kopīgu sistēmu studiju priekšmetu noteikšanai Komisijas pirmskonsultāciju un konsultāciju posmā, kas nodrošina tālākvirzību, nevajadzētu aizmirst, ka izglītība nav tirgus pakalpojums, tāpēc tai jābūt pakalpojumam, kurš pieejams iespējami plašai sabiedrības daļai, ko vienlaikus nodrošina gan publiskās investīcijas, gan politiskā kohēzija kā valsts, tā arī PTO sarunu ietvaros, ja mūsu mērķis ir saglabāt Eiropas konkurētspēju tās plašākajā nozīmē (vispārējās intereses).

([2]) EESK atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Rīcības plāns pieaugušo izglītībai "Mūžu dzīvo – mūžu mācies"", ziņotāja – *Heinisch* kdze (OV C 204, 9.8.2008., 89. lpp.).

([3]) RK 2008. gada 19. jūnija atzinums par tematu "Rīcības plāns pieaugušo izglītībai "Mūžu dzīvo – mūžu mācies"", ziņotāja – *SHIELDS* kdze. Atzinums pieņemts 2008. gada 18. un 19. jūnija plenārsesijā.

([4]) Ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 337/75 1975. gadā izveidotais Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs ir Eiropas Savienības profesionālās apmācības un izglītības koordinācijas centrs. *Erwin Seyfried* ziņojums *FHVR-FBAE*, Berlīne (*Ecole supérieure d'administration publique et d'administration de la justice – Centre de recherche sur la formation professionnelle, le marché du travail et l'évaluation,/ Fachhochschule für Verwaltung und Rechtspflege — Forschungsstelle für Berufsbildung, Arbeitmarkt und Evaluation, Berlin*) priekš *Cedefop*, *Panorama, Indicateurs de qualité dans l'enseignement et la formation professionnels.*

3.9. Ja vēlamies būt konsekventi, pienācīga darba un augstvērtīgas izglītības mērķiem jābūt konkurētspēju veicinošiem elementiem, turklāt nedalāmiem, savukārt Eiropas kvalifikāciju sistēma arī turpmāk jāizstrādā sadarbībā ar dalībvalstīm, visu līmeņu sociālajiem partneriem, personām, kurām attiecas apstiprinājumi, kuriem kā mērķauditorijai jābūt minēto pasākumu mērķim. Skaidriem un saprotamiem jābūt mērķiem, kas paredzēti gan mērķauditorijai, proti, mācību rezultātu atzīšana tādās jomās kā kvalifikācijas, pārnesamība, ģeogrāfiskā un profesionālā mobilitāte, gan arī iesaistītajām pusēm, proti, publiskā finansējuma atzīšana un pieejamība. Eiropas kvalifikācijas sistēma var palielināt nodarbinātību un mobilitāti, ja tā balstīta uz šādiem uzdevumiem, proti, saglabāt iesaistīto pušu visaugstāko efektivitāti (pieredze, iegūto apstiprinājumu skaits, apstiprinājumu kvalitāte; atzīt iesaistīto pušu gūto pieredzi (organizācijas un apvienības), kuri izmantojuši mūsdienīgas metodes; piešķirt prioritāti iesaistītajām pusēm un atgūt to uzticību (atbalsts migrantiem, romiem, pieaugušo analfabētisma likvidēšana, atbalsts saistībā ar valodu u. c.).

3.10. Komiteja atgādina, ka pašreiz mobilitāte visvairāk skar darba ņēmējus vīriešus, kuri norīkoti darbā būvniecības un ēku celtniecības pakalpojumu jomā, tad seko informātikas un jauno tehnoloģiju pakalpojumi, tūrisms, transports u.c.

3.11. Tā kā *ECVET* sistēma ir īpaši paredzēta sākotnējai un padziļinātai profesionālajai apmācībai, formālās un neformālās izglītības mācību rezultātu atzīšanai un apstiprināšanai (profesionālā pieredze), Komiteja iesaka kvalifikāciju sistēmā īpašu uzmanību pievērst mūžizglītībai un norīkoto darba ņēmēju iegūto zināšanu atzīšanai ([1]).

3.12. Pēc četriem gadiem plānotajā pārskatā būtu jāatspoguļo *ECVET* plaša izplatība dalībvalstīs Eiropas Komisijas vadībā, lai nostiprinātu minēto sistēmu gan pašreizējo sistēmu pilnveidošanas pasākumos, gan pilsoniskajā sabiedrībā.

Briselē, 2008. gada 22. oktobris.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

([1]) EESK atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Darba ņēmēju norīkošana darbā pakalpojumu sniegšanas jomā – izmantojot priekšrocības un iespējas, nodrošinot darba ņēmēju aizsardzību"".Ziņotāja – *LE NOUAIL-MARLIÈRE* kdze (OV C 224, 30.8.2008., 95. lpp.).